

SELETUSKIRI

„Eesti tegevuskava avatud valitsemise partnerluses osalemisel 2016-2018“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Avatud valitsemise partnerlus (edaspidi AVP) on 2011.aastal käivitatud rahvusvaheline algatus hea riigivalitsemise edendamiseks maailmas, mille eesmärgiks on edendada võimu teostamist ausalt, läbipaistvalt ja dialoogis kodanikega. Eesti liitus partnerlusega 2012. aastal. Partnerlusega on ühinenud 69 riiki.

Eesti eesmärgiks partnerluses osaledes on suunata valitsuse ja kogu ühiskonna teravdatud tähelepanu riigijuhtimise kvaliteedile, õppida teiste riikide kogemusest ning jagada Eesti kogemusi teiste partnerluses osalevate riikidega. Partnerluse koordineerija on Riigikantselei, rahvusvahelisel areenil esindab Eestit Välisministeerium.

Partnerluse põhimõtete elluviimiseks koostatakse kahe-aastased tegevuskavad, mille täitmist jälgitakse iga-aastaselt koostatavate aruannetega. Eesti 2016-2018 tegevuskava on koostanud AVP koordineeriv kogu – erinevate osapoolte koostööfoorum, mida juhib riigisekretär ja mille töös osalevad valitsusväliste partnerite, parlamendi, kohalike omavalitsuste valitsuse esindajad. Tegevuskava eelnõu koostamisel on tuginetud AVP juhendmaterjalile ja kaasamise heale tavale. Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks kõikidele ministeeriumidele ja avalikule konsultatsioonile osalusveebi osale.ee.

Seletuskirja koostas Riigikantselei strateegiabüroo nõunik Liis Kasemets (693 5627; liis.kasemets@riigikantselei.ee).

2. Eesti tegevuskava koostamise ja konsulteerimise protsess

Tegevuskava koostamise ettevalmistusi alustati 2015. a detsembris. 8. detsembril tegi Riigikantselei koordineerivale kogule ettepaneku, et koordineeriv kogu oleks sisuliseks eestvedajaks uue tegevuskava koostamisel. Lepiti kokku, et tegevuskava koostab AVP koordineeriv kogu, langetades sisulised otsused nii prioriteetide kui ka tegevuste kohta, mida tegevuskavasse kavandada. Koordineeriv kogu leppis kokku uue tegevuskava koostamise põhimõtetes ja ajakavas. Tegevuskava koostamisel otsustati lähtuda fokuseerituse ja partnerluse põhimõttest (iga osaleja võtab endale tegevuskavas kohustusi). Riigikantselei veebilehel avalikustati tegevuskava koostamise protsessi kirjeldus koos pidevalt lisanduvate materjalidega, sh kõik koordineeriva kogu protokollid ja otsused.

Olles kaalunud erinevate osapoolte esitatud ettepanekuid, otsustas AVP koordineeriv kogu 1.märtsil uue tegevuskava prioriteetsuunad. Sellele eelnevalt korraldas EMSL veebipõhise ideekorje probleemide kaardistamiseks ja prioriteetsuundade ettepanekuteks ning AVP ümarlaual arutati ettepanekuid uue tegevuskava prioriteetsuundade osas.

Riigikantselei korraldas arutelusid ja infovahetust riigiasutuste esindajatega, et koondada kokku valitsuse ettepanekud.

Vastavalt koordineeriva kogu otsusele kogus Riigikantselei 15. aprillini avatud ideekorjega ettepanekuid, mida tuleks uues tegevuskavas prioriteetsuundade raames ära teha ja milliseid konkreetseid tegevusi ette võtta. Ideekorje korraldati veebipõhiselt avatuna kõigile, kes soovisid oma ettepanekuid teha. Ideekorje toimumisest andsime teada otse Riigikantselei avalehel, sotsiaalmeedias, samuti palusime partneritel panustada teavitusse, teavitades oma liikmeid ja sihtrühmi ideekorje toimumisest. Kõik ettepanekud edastati koordineerivale kogule ja avaldati Riigikantselei veebilehel.

27. aprillil otsustas koordineeriv kogu, millised ettepanekutest tegevuskavasse kavandada. Osade ettepanekute osas lepiti kokku, et osapooled veel konsulteerivad, kas AVP raamistik oleks sobivaim viis nende eesmärkide saavutamiseks, ja milliseid konkreetseid tegevusi on osapooled valmis tegevuskava raames ellu viima. Täiendav konsulteerimine toimus kuni 13. maini.

Valminud tegevuskava eelnõu edastati tutvumiseks koordineeriva kogu kõigile liikmetele 24. mail ning arutelu valminud tegevuskava projekti üle peeti koordineerivas kogus 1. juunil, kus otsustati teha veel viimased täpsustused tegevuskavasse 02.juunil ning saata tegevuskava avalikule konsultatsioonile ja ametlikule kooskõlastusringile. Seejärel esitatakse tegevuskava valitsusele kinnitamiseks ning edastatakse AVP rahvusvahelisele sekretariaadile.

3. Tegevuskava sisu ja struktuur

Avaliku võimu teostamise arendamisel on Eesti järginud avatuse ja läbipaistvuse põhimõtteid, luues vastava õigusliku raamistiku ja kasutades avalikus halduses laialdaselt kaasaegseid tehnoloogilisi lahendusi. Sarnaselt teistele Põhjala riikidele on Eesti eesmärgiks rakendada avatuse, läbipaistvuse ja kaasavuse põhimõtteid poliitikakujundamises läbivalt. Palju partnerlust toimub väljaspool avatud valitsemise partnerlust. Seetõttu kajastab AVP tegevuskava paratamatult vaid osa avatuse suurendamisele suunatud initsiatiividest, mida ellu viiakse.

Kolmandal rakendusperioodil keskendub AVP koordineeriva kogu otsusest lähtuvalt Eesti tegevuskava avatud valitsemise partnerluse põhimõtete elluviimisel kahele prioriteetsuunale – kodanikesksete avalike teenuste arendamisele ning avatud ja kaasavale poliitikakujundamisele. See ei tähenda, et teised valdkonnad oleksid vähem olulised või et teemaga ei tegeleta. Oluliseks peeti tegevuskava koostamisel kaaluda, kas AVP on parim formaat konkreetse tegevuse elluviimiseks või on otstarbekam AVP põhimõtted integreerida olemasolevatesse teistesse formaatidesse.

Avalike teenuste prioriteetsuuna eesmärk on avalike teenuste arendamine kodanikeskselt, mille kaudu ühelt poolt muuta kodanike suhtlemine riigiga lihtsamaks, läbipaistvamaks, vähemkoormavaks ning teiselt poolt suurendada avaliku sektori

tõhusust. AVP tegevuskavas pööratakse tähelepanu teenuse kvaliteedi tõstmisel ka protsessile, kuidas kodanik saab osaleda teenuste kujundamisel ja edasiarendamisel.

Avatuma ja kaasavama poliitikakujundamise tugevdamisel on üheks eesmärgiks tuua kaasamine poliitikakujundamises varasemaks, tehes avalikult kättesaadavaks info selle kohta, kui riigiasutus alustab mõne eelnõu ettevalmistamist, samuti pööratakse tähelepanu kaasamispraktikate ning osapoolte kaasamis- ja osalemissuutlikkuse suurendamisele. Tegevuskava raames toetatakse avatud valitsemise põhimõtete rakendamist kohalikul tasandil ka omavalitsusreformi raames. Partnerluses teise uue osalisena osaleva parlamendi esindajad on avaldanud valmisolekut edendada avatud seadusloome põhimõtteid. Tegevuskavas pööratakse tähelepanu kohaliku tasandi eelarvestamisel kogukonna kaasamise võimalustele ja riigi finantsvahendite kasutamise läbipaistvuse suurendamisele vabühenduste rahastamisel. Infoühiskonna ja e-riigi võimaluste kasutamiseks vajalike oskuste-teadmiste suurendamiseks nüüdisaegse avatud valitsemise kontekstis pööratakse tegevuskava raames tähelepanu osalusdemokraatia mõtestamisele koolihariduses ja vajalike digipädevuste omandamisele infoühiskonnas hakkamasaamiseks.

Tegevuskaval on kaks prioriteetsuunda, mille raames antakse 4 lubadust ja kavandatakse 9 tegevust.

**1. prioriteet:
Kodanikukesksed
avalikud teenused**

1. Lubadus:
Suurendada kasutajate osalust avalike teenuste kujundamisel ja arendamisel

Tegevused:
1.1. Avaandmed – e-Maksu- ja Tolliamet
1.2. Bürokratia vähendamine ja lihtsam riik

**2. prioriteet:
Avatud ja kaasav
poliitikakujundamine**

2. Lubadus:
Suurendada kaasamist ja läbipaistvust poliitikakujundamisel

2.1. Avatud valitsemise põhimõtete rakendamine kohalikul tasandil haldusreformi tulemusena
2.2. Kaasavam poliitikakujundamine keskvalitsuse tasandil
2.3. Avatum ja läbipaistvam seadusloome
2.4. Riigiasutuste kaasamisvõimekuse ja valitsusväliste partnerite osalemisvõimekuse suurendamine poliitikakujundamisel

3. Lubadus:
Suurendada avaliku raha kasutamise läbipaistvust ja eelarveprotsessi kaasamist

3.1. Kaasava eelarvestamise hoogustamine kohalikul tasandil
3.2. Vabühenduste rahastamise läbipaistvuse suurendamine

4. Lubadus:
Sotsiaalsete ja IKT teadmiste-oskuste

4.1. Osalusdemokraatia mõtestamine ja digipädevuse arendamine koolihariduses

arendamine
infoühiskonna ja e-riigi
võimalusi arvestades

Eesti tegevuskaval avatud valitsemise partnerluses osalemisel on viis osa:

1. Sissejuhatus, mis annab ülevaate avatud valitsemise partnerluse eesmärkidest, Eesti eesmärkidest partnerluses osalemisel ning tutvustab Eesti tegevuskava prioriteetsuundi.
2. Senised tegevused avatud valitsemise partnerluses, mis tutvustab eelmise perioodi tegevuskava prioriteetsuundi ja nende raames kavandatud tegevuste elluviimist ning kirjeldab, mil viisil on kavas jätkata varasemate prioriteetide ja jätkutegevustega.
3. Tegevuskava koostamise protsess, kus kirjeldatakse, millised osapooled osalesid tegevuskava koostamisel ja kuidas oli üles ehitatud tegevuskava koostamise protsess, kuidas tegevuskava koostati, kuidas otsustati tegevuskava põhimõtted, kuidas koguti ettepanekuid ja langetati otsused ning avalikustati infot nii tegevuskava koostamise kui materjalide osas.
4. Edasine tegevuskava, kus käsitletakse lähemalt tegevuskava prioriteetsuundi, nende raames antud lubadusi ja lubaduste elluviimiseks kavandatud tegevusi tuues ära nii tegevuste lahtikirjutused, vastutajad kui ka elluviimise ajakava.
5. Tegevuskava elluviimine, kus tuuakse tegevuskava elluviimise koordineerimise korraldus ning osapoolte panustamine AVP põhimõtete ja tegevuskava elluviimisest teavitamisse.

4. Tegevuskava edasine rakendamine

Igal aastal koostab Riigikantselei tegevuskava täitmise aruande, mis on üheks aluseks tegevuskava uuendamisel ja selle rakendusmehhanismide täiustamisel. Tegevuskava koostamisel, uuendamisel ning elluviimisel järgitakse kaasamise head tava.

Sarnaselt teiste AVP-s osalevate riikidega avaldatakse Eesti avatud valitsemise partnerluses tegevuskava täitmise aruanne 2017. aastal. Raport avaldatakse eesti keeles Riigikantselei veebilehel www.riigikantselei.ee ja inglise keeles AVP veebilehel www.opengovpartnership.org. Aruannet täiendab sõltumatu hinnang tegevuskava täitmisele, mille annab vastavast riigist AVP rahvusvahelise üksuse poolt valitud ekspert. Selline hinnang praegu kehtiva tegevuskava kohta on peatselt valmimas ja see avaldatakse AVP rahvusvahelise sekretariaadi veebilehel.